

2023-10-23

Gröndal Intresseförenings synpunkter på förslag till Detaljplan för fastigheten Lövholmen 12 m fl i stadsdelen Liljeholmen

Planens syfte och huvuddrag

”Detaljplanen syftar till att omvandla det tidigare industriområdet på Lövholmen till en tät och innehållsrik stadsdel med ca 1800 bostäder och lokaler för service, kontor, kultur, förskolor, nya torg/platsbildningar, gator och en park med lekplats. Planen syftar till att stärka kopplingarna inom området och till intilliggande stadsdelar. De slutna kajerna öppnas upp och gör strandlinjen tillgänglig för allmänheten med nya målpunkter vid vattnet. Den nya bebyggelsen inom Lövholmen ges en arkitektoniskt sammanhållen karaktär med en återhållsam gestaltning. På så sätt lyfts bevarade byggnader fram, vilka tillsammans med andra kulturhistoriska element som sparas, ger området dess mervärde och identitet. Den nya bebyggelsen ska utföras med en hög arkitektonisk kvalitet och bidra med en variation och detaljrikedom till stads- och gaturummen. Naturvärden på platsen bevaras och den förorenade marken omhändertas.”

”Stadsstrukturen får en hög bebyggelsetäthet och ett stort antal bostäder tillförs, vilket ger underlag och förutsättningar för kommersiell service, befolkade stadsrum samt en effektiv markanvändning.”

Föreningen framför här olika idéer och förslag till förändringar av planen. En princip som ligger till grund för föreningens ställningstagande är att nyproduktion av bostäder inte bör överstiga den gräns där det försämrar förutsättningarna för ett bra liv och boende.

Lövholmen i samverkan med omgivande stadsdelar och områden

Kajpromenaden. Beckerskajen som målpunkt för inblickar från Mälaren och från historien

Ett viktigt värde som kännetecknar Gröndal är möjligheten att promenera vid vattnet. Föreningen välkomnar därför att kajen vid Lövholmen blir tillgänglig för allmänheten.

Ett betydelsefullt avsnitt av kajen kommer att vara den del som i planen benämns Beckerskajen. Där kommer en inblick ifrån Mälaren öppna sig in mot den nya Vattenplatsen och de bevarade kulturbyggnader som är ett signum för Lövholmen och den verksamhet som har bedrivits där.

Perspektivet från vattnet är en unik möjlighet att skapa en kulturell attraktion som kan bidra till att förstärka och fördjupa Stockholms kulturarv. Genom att förvalta denna resurs på ett ansvarsfullt och kreativt sätt kan en ny upplevelse av staden och dess historia erbjudas.

Beckerskajens värde som målpunkt för inblickar från såväl Mälaren som från historien är något som är viktigt att bevara och stärka. Kajen bör därför inte i allt för hög grad användas för andra syften som förminskar detta värde och denna betydelse.

Längs övriga avsnitt av kajen är det däremot bra om verksamhet förläggs vid olika målpunkter. Planen innehåller exempel på flera sådana verksamheter. En viktig princip är dock att inte störa vattenspegeln mer än nödvändigt.

Trekantsparken

Förskolebarnen på Lövholmen kommer att ha ett stort behov av gröna miljöer och platser för lek och rörelse. Därför kommer Trekantsparken att spela en viktig roll som en kompletterande resurs för deras utveckling och välbefinnande. Enligt planeringsunderlaget "Kartläggning och behovsanalys av allmänna friytor i Lövholmen" kommer ca 100 förskolebarn att behöva söka sin lekplats utanför Lövholmen.

Eftersom andelen planerad grönyta på Lövholmen är låg - 0.4 kvm/boende – kommer också många boende i det framtida Lövholmen att söka sig till Trekantsparken.

Parken måste utformas och göras robust så att den kan tåla ett växande antal besökare. I samband med det aktuella planförslaget har ett program för Trekanten tagits fram. Föreningen vill framföra följande synpunkter på programmet;

- Det som i planen benämns som "Den öppna unga skogen" består egentligen av två skogsområden med olika karaktär. Väster om en promenadväg ligger området Gläntan, österut ligger det som vi kan kalla "Östra Skogen" (se bifogad karta A).

Förslaget för skogsområdet Gläntan är bra.

Programmets förslag för skogens östra del kan innebära att man frångår två viktiga aspekter: dels att landskapskaraktären i Trekantsparken ska förstärkas, vilket är en princip för parkens utveckling, dels att strandskyddet ska beakta både naturens värden och allmänhetens tillgång till strandområdet, vilket är syftet med lagstiftningen.

En av utmaningarna med att utveckla norra Liljeholmen är att skapa tillräckligt med grönområden för rekreation och avkoppling. Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till den befintliga naturen som har ett högt värde för både människor och djur. Därför måste planeringen av nya gräsytor göras med hänsyn till de naturvärden som redan finns på platsen. Balans mellan att anlägga renodlade gräsytor och att bevara de befintliga naturvärdena måste eftersträvas.

Ett sätt att utveckla "östra skogen" till en attraktiv och tillgänglig plats för rekreation och naturupplevelser, är att låta sig inspireras av de gröna oaserna i stadskärnan eller Sannadalsparken. Dessa parker har en välplanerad och harmonisk design som skapar en känsla av lugn och ro. Genom att bevara träd, anlägga stigar, bänkar, planteringar och belysning i "östra skogen" skulle man kunna uppnå en liknande effekt och göra området mer inbjudande för besökare.

Multisportplanen skulle kunna flyttas österut från östra skogen och in mot vårdcentralen till den grönyta som ligger där. Eftersom den grönytan ligger längre bort från Trekanten används den inte alls idag. För att ytterligare effektivisera användandet av tillgängliga grönytor skulle multisportplanen kunna vändas 90 grader och läggas jämsides med vårdcentralen.

Idén med sittgradänger är bra så länge omfattningen blir väl avvägd i förhållande till naturvärdena på platsen och de karaktärsgivande inslagen i parken.

- För att främja gångtrafikanterns säkerhet och trivsel, bör Strandstråket – den väg som ligger längs sjökanten – upplåtas endast åt fotgängare. Det skulle minska den risk för olyckor och konflikter mellan olika trafikslag som redan idag är överhängande och som givetvis kommer att tillta i takt med ett ökat användande.
- Dra inte den yttre vägen – Kantstråket – in över det skogsområde benämnt "östra skogen" ovan eller Gläntan (speciellt inte Gläntan). Det borde vara möjligt att dra vägen annorlunda så att inte värdefull parkmark i onödan tas i anspråk (se bifogad karta B).
- Programmet för Trekanten är ett viktigt ärende som förtjänar ett eget utrymme på stadsbyggnadsnämndens dagordning.

Ett ökat användande av Trekantsparken kräver att den rustas upp och anpassas. Samtidigt planeras det för 10 000 nya bostäder i norra Liljeholmen, vilket kan leda till ett större besökstryck än vad parken

klaras av. Därför bör en konsekvensanalys genomföras varje gång en ny detaljplan i området prövas. Om parkens naturvärden riskeras eller dess rekreativa kapacitet överskrids bör nya parker återskapas lokalt istället.

Sambandet Lövholmen – Trekantsparken

För att säkerställa en trygg passage över den alltmer trafikerade Lövholmsvägen föreslår föreningen att en gångbro byggs över vägen.

Ett boende som levandegör det vardagsnära

Förskola.

Förskolebarnens situation är ett viktigt område där planförslaget har stor förbättringspotential. I ”Hållbarhetsprogram samråd Lövholmen” under projektmål ”Skapa möjligheter för god utevistelse för förskolor” beskriver staden de åtgärder som bör prioriteras och konkretiseras i det fortsatta arbetet med planförslaget;

- Se över placering och utformning av förskolor och förskolegårdar för att skapa mer sammanhängande gårdar med bättre ljusförhållanden.
- Skapa mer sammanhängande förskolegård för kvarter 6.
- Arbeta vidare med hushöjder så att höga hus placeras på platser som inte skapar skugga på förskolegård.

I ”Integrerad barnkonsekvensanalys för Lövholmen” görs dessutom tillägget att den sammanhängande gröna yta som utgör lekplatsen på Lövholmen skulle kunna göras större.

För att skapa bättre förutsättningar för förskoleverksamheten finns det flera andra alternativ. Ett av dem är att minska bostadsbyggandet och på så sätt frigöra utrymme för andra typer av förskolor. Ett annat är att utöka den andel av förskoleverksamheten som förläggs på externa förskolor som har bättre ljusförhållanden eller större förskolegårdar. En idé är att utreda om det finns förutsättningar för att starta en förskola i en del av den fastighet som nu används som Trekantens servicehus. Det kan handla om att anpassa lokaler som inte används så mycket eller – om det är tekniskt möjligt och det går att få bygglov för det - att bygga ut huset med en ny del. En samverkan mellan de boende på Trekantens servicehus och förskolebarnen skulle kunna skapas om förskoleverksamhet flyttades dit. Detta är något som redan finns på flera platser.

Skola

Vi vet att skolplaneringen är komplicerad, har många inblandade parter och att "SamS" är (eller åtminstone har varit) det styrande dokumentet. Vi vill dock dela vår åsikt här, eftersom vi tycker att den är viktig för skolornas kvalitet och utveckling.

Skollokalerens situation i Gröndal och närliggande områden är oklar just nu. Just därför bör staden hålla dörren öppen för att bygga en ny skola på Lövholmen så länge det är möjligt!

Lokala grönområden

Endast 0,4 % av den planerade ytan på Lövholmen kommer att utgöras av grönområde. Den ytan skulle behöva utökas samtidigt som grönområdet vid Liljeholmsviken – precis som Trekantsparken - behöver stärkas och göras robust inför ett ökat användande.

En plats där kulturhistorien blir del av vardagen och samtidigt omskapar och berikar framtiden

Den nya planen tar tillvara kulturvärdena på ett bra sätt. En hel del är värt att lyfta fram, t.ex;

- Den nya öppna platsen framför Nitrolack och Färgfabriken.
- De kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna som bevaras
- De tre föreslagna signaturbyggnaderna
- När man låter ny bebyggelse kontrastera mot bevarade kulturbyggnader genom en arkitektoniskt sammanhållen karaktär med en återhållsam gestaltning

Nitrolackfabriken bör bevaras även om kostnaderna är högre och de tekniska svårigheterna för att renovera är betydande. Men om staden fattar ett annat beslut är föreningen positivt inställd till det föreslagna alternativet med en snarlik byggnad som bildar en signatur ut mot det öppna vattnet. Ansträngningar bör i sådana fall göras för att göra den nya byggnaden än mer lik originalet. Låt återskapandet av Nitrolack bli en byggnadsteknisk prestation värt att nämnas och en utgångspunkt för berättelsen om alla bevarade industribyggnaders arkitektur, konstruktioner och funktioner. Väv in denna berättelse i det större kultur- och industrihistoriska perspektivet som vid sidan av Lövholmen även omfattar områdena vid Trekanten, Gröndal och Vinterviken. Låt detta ursprung till Lövholmen få liv och återberättas, varför inte i ett turist- och besökscentrum där en permanent utställning om Lövholmen med närområden och deras kultur- och industrihistoria skulle kunna presenteras. Extra intressant är att besöksmål som Gröndal med riksintressen, Trekanten och Vinterviken med både naturområden och en intressant industrihistoria samt Nobelfabriken med spränggårdar samtliga finns tillgängliga inom gångavstånd.

En sådan verksamhet skulle t.ex kunna vara en del av den programmering av verksamhetslokaler, identitetsskapande aktiviteter och etablerande av kulturforum som staden tänker sig.

Gröndals Intresseförening

Karta A

Karta B

Förslag ny dragning av Kantstråket så att vägen viker av efter vårdcentralen och minimerar passage över parkmark. För cyklister skulle det inte innebära förlust av framkomlighet eller bekvämlighet. För gående finns det alternativa gångvägar och alltid möjligheten att egentligen gå var som helst.